

RDEČI PRAPOR

Glasiilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak turek, četrtak in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K; za četrt leta 3-50 K, mesečno 1.20 K. za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt leta 4 K; za Amerike za pol leta 9-50 K za četrt leta 4-80 K

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inzerati: Enostopna petit-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

108. številka

V Ljubljani, v soboto, dne 9. oktobra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Mene-tek.

Nezaslišana draginja tare avstrijsko ljudstvo: cene stanovanj so splezale na tako vratolomno višino, da je delavčev proračun izgubil ravnotežje; cene živil se s silno naglico vzpenjajo kvišku, tako da so ogromne mase delavskega ljudstva obsojene na nezadostno prehrano in na stradanje. Zima je pred durmi in na tisoče očetov je brez dela; na tisoče sirot je brez jela in brez vzgoje. Delavski invalidi in veterani zró s trepetom v prihodnost. Družabni organizem je razjeden in okužen do kosti: vsepovsod stagnacija in kriza.

V tem kritičnem trenutku je napovedala buržoazija, ki vodi usodo avstrijskih narodov, politični konkurz. Brez odgovornosti, do nezavesti pleše svoj blazni nacionalistični ples in se razposajano igra z ljudskim zdravjem in usodo narodov. Hidra birokratičnega absolutizma dviga zmerom preširnejše, zmerom predrznejše svojo glavo; na razvalinah parlamenta rase nov fundament države: paragraf 14. Meščanstvu gori dom nad glavami — oči ima, pa ne vidi, ušesa pa ne sliši.

Proletariat, ki preklinja sedanost, se nima bati bodočnosti: stvari dozrevajo in bliža se trenutek, ko bo govoril odločilno besedo.

Poskus absolutističnega regimenta se bo temeljito ponesrečil: socialna demokracija s svojimi, na stotisoče broječimi organizacijami pojde v boj proti absolutnemu sistemu. Če bo razpuščen državni zbor, požene organizovani proletariat pred ljudsko sodbo protiljudski zločin, ki ga pred našimi očmi uganjajo meščanske stranke. Mirnega dela si želimo, zato se pripravljamo na boj!

Zagrebski justični škandal.

Famozni zagrebski proces je končal s kruto obsodbo: od 53 obtožencev jih je sodišče spoznalo 31 krivim veleizdaje in jih ob-

sojilo na 184 let težke ječe. Dva obtoženca sta obsojena na 12 let, eden na 8 let, trijena 7 let, šest na 6 let in devetnajst na 5 let.

Ves tek procesa je kazal, da veleizdajniška afera ni drugača kot podla politična intriga bana barona Raucha, le grob maneuver, da razdene srbsko-hrvatsko koalicijo in da otme svoje rahlo politično življenje. Razprava sama je bila frivolna farsa, razsodba, ki spada čisto v okvir tega tendenčnega procesa, pa je najpodlejši justični zločin, kar jih pozna zgodovina.

Nepopisno ogorčenje in razburjenje bo zbudila ta vest vsepovsodi. Razburila in z gnevom napolnila bo srbsko ljudstvo v Avstriji in na Ogrskem, katero šteje med najboljše svoje sinove te, ki so jih v Zagrebu sodili in obsodili kot zločince; ogorčenje je rodila med nami, ki smo tesno zvezani z državo, kjer se je dogodil ta kričeči justični škandal. Toda še daleč preko mej Hrvatske se zgraža ves civilizirani svet nad kruto obsodbo, ki je pahnila 31 plemenitih in značajnih ljudi, katerim se niti senca veleizdaje ni dokazala, v skoraj dvestoletno težko ječe.

Podli proces najlepše osvetljujejo sledeči statistični podatki. Glavna razprava je trajala polnih sedem mesecev, razpravnih dni je bilo stoinpetdeset. Število na predlog državnega pravdnštva zaslišanih prič je znašalo 291, od 824 prič, ki so jih sodišču predlagali zagovorniki, je bilo zaslišanih 42, 782 pa odklonjenih. Izmed prič državnega pravdnštva jih je bilo 105 predkaznovanih, in sicer zaradi uboja in težke telesne poškodbe 9, zaradi goljufije in tatvine 31 in 60 zaradi drugih deliktov; pet jih je v preiskovalnem zaporu. Po političnem prepričanju je bilo od 291 prič 218 Frankovcev, strupenih političnih sovražnikov. Med odklonjenimi pričami zagovornikov je: 33 visokih uradnikov, 16 sodnikov, 34 okrajnih funkcionarjev, 68 drugih uradnih in 262 duhovnikov v 1122 slučajih so bila zagovornikom in obtožencem zabranjena vprašanja, v 90 slučajih je bila odtegnjena beseda zagovornikom, v 214 slu-

čajih pa obtožencem. Zagovorniki so si zavarovali 2075 ničnostnih pritožb, obtoženci 180. Od 1932 stavljenih predlogov je sodišče ugodilo 77, 1855 predlogov je zavrnilo. Od 53 obtožencev jih je bilo 32 po več kot 100 dni izključenih od obravnave, povprečno so prisestvovali razpravi le po 34 dni, torej niti četrtini procesa. Pri zaslišavanju denuncijanta Nastića je bilo odklonjenih 78 vprašanj, stavljenih 107 predlogov in od tega 105 zavrnjenih. Zagovorniki, ki so poslovali polnih sedem mesecev brezplačno, so morali plačati 2530 krom disciplinarnih glób.

Kaj je spravil proces na dan? Fantastične pravljice, otročarije in sanjarije. Da se kralj Peter preoblečen izprehaja po Bosni, da je nekje spravljeneh toliko in toliko tisoč pušk za srbsko vstajo i. t. d. Vsa sodba je kakor hiša iz kart in sloni na izpovedbah propalice Nastića; tega zaupnika zagrebskega sodišča najboljšje karakterizira to, da je moral mirno vtakniti v žep goljufa in tatu, ki so mu ga njegovi nasprotniki javno zalučali v obraz.

Kruta obsodba, ki je omadeževala hrvatsko pravosodje pred vsem svetom, je izrečena; s tem pa še ni končan ta zgodovinski proces. Z ogromnim materijalom se bo pečala še najvišja instanca. Da se v najvišji instanci ne uveljavijo ti politični vplivi, ki so narekovali prvo sodbo, zato mora skrbeti sedaj vsa civilizirana Evropa, predvsem pa vsi pravicoljubni in napredni elementi v naši državi. Ne gre se za milost nesrečnim žrtvam, ampak za veljavo postav, za zadoščenje kruto žaljeni pravici. V tem smislu protestiramo v imenu slovenskega delavstva proti nečuvnemu justičnemu zločinu, ki se je dogodil minuli turek v Zagrebu!

Razpad dualizma.

V zadnji avdijenji je cesar zavrnil Košutov predlog za rešitev krize, ki boleha na njej ogrski parlament. Glavni razlog, zakaj cesar ni pritrđil nazorom Košuta in njegove stranke, je ta, da neče

PODLISTEK.

Senca.

Dalje.

Seveda, seveda. Namreč — ne — ne vem. No — moj bog! Same nezmislivosti govorim. Nič takega nisem hotel reči. Sam ne vem, kaj sem hotel reči... Da, danes je jako lepa noč... Ah, oprostite! Moja neumna glava! Vi ste me vendar vprašali, ali Vas poznam. Ne, lahko ste povsem mirni. Ne morem Vas izdati, ker Vas res ne poznam. Toda — če mi hočete povedati svoje ime... Ali sem Vas že kdaj videl? Spomnil bi se. Veste — —

— Da, da. Videla sva se že. Pa ni čudo. Res sem se izpremenila. Takrat sem bila še skoro otrok. To sedaj nisem več.

— Ne, dovolite, otrok niste več... Eh, projekteta senca!...

— Senca?... Ali jo vidite tudi Vi?

— Kaj je ne bi videl? Saj je tu.

— Da, da. Sedaj je tukaj. Prej je bila zunaj.

— Kajpada. Tam zunaj...

Vlak je zažvižgal in se pomaknil. Peljali smo se dalje. Mi dva sva obmolknila. Ne vem zakaj.

Morda je bilo dobro tako. Ropotanje vlaka je spravilo moje misli nekoliko v pravi tir. Spoznal sem, da je bilo vse neumno, kar sem govoril doslej. Tedaj sem se namenil nekaj časa molčati, da se mi možgani popolnoma umirijo.

Tudi ona je molčala.

Senca, ki je plavala prej okrog njene glave, se je razdelila, posamezni njeni deli so se polegli okrog ženinih očí, okrog njenih nosnic. To se mi je zdelo tako čudno, da sem se boljbolj zagledal v njeno lice in naenkrat mi je vstal spomin. Najprvo nejasen, teman, meglen, pozneje se je zjasnil in zasvetilo se mi je pred očmi.

Kako je mogoče, da je nisem poznal takoj? Kako je to mogoče?

Sedaj jo vidim, mlado dekletce, tako poredno in vendar tako resno, da so se čudili vsi ljudje, kako more biti v enem bitju združena taka različnost. Pa da, davno je tega. Koliko let je že minilo izza tistih časov? Ne vem natanko in ni mi mar. Spominjam se, da sva se često igrala skupaj, včasih sva se tudi skupaj učila. Bila sva dobra tovariša, celo intimna, a nikdar več nego tovariša. Ej, kako je bila Pepica v tistih časih živa in vesela! Vse je kipel in šumelo v njej in vsa živahnost njene duše se je slikala na njeni zunanosti. V teh velikih modrih očeh je plapolal ogenj, ob katerem so se morala užigati srca in danes se čudim, kako je mogoče, da se nisem zaljubil v to žerjavico. Njeno lice — no, izpremenilo se je, a moral sem biti slep, da nisem videl takoj tistih značajnih obrvi, tankih, fino zakroženih, nad nosom se skoro spajajočih, a ob straneh malce, malce zavrtih kvišku; da se nisem

takoj spomnil tega ovala, tega ravnega, ozkega, na koncu malo plosnatega nosu z nenavadno finimi nosnicami; teh tenkih, kratkih, nekako ornamentalnih ust... .

Vlak se je zopet ustavil in ona se je dvignila.

— Vi izstopate? sem vprašal.

— Da v Lescah smo; grem na Bled.

— V Lescah? Ej, nisem niti opazil. Torej sem tudi jaz na cilju.

— Aj, ali greste tudi vi na Bled?

— Da, pa morda šele jutraj. Ako ne dobim voza, prenočim v Lescah.

— Name čaka voz. Naročila sem ga brzojavno. Ako vam je všeč, vam ponudim mesto v njem. Prostora je dovolj. Sama sem, ne čaka me nihče.

— Sprejemam zahvalno.

— Pojdiva torej.

Pomagal sem ji odnesti prtljago. Seveda je imela poleg kovčega še nekoliko škatelj za klobake in kaj vem še kakšne reči. Voz je čakal pred kolodvorom. Voznik jo je menda že poznal, ker se je samo molče odkril in ji vzel prtljago, da jo namesti na vozu. Sedla sva, voznik je počil z bičem, konja sta potegnila in odpeljali smo se skozi hladno, jasno noč. Vso pot sva molčala. Kdo ve, kje so blodile njene misli? Še o svojih ne vem, kam so zašle... .

Dalje prih.

izročiti vlade stranki, ki stremi po popolni neodvisnosti ogrske države.

Neodvisna stranka je bila voljna sprejeti vse vojaške in aneksijske postulate; če bi pa bila enkrat v polni moči, bi konflikt nedvomno iznova izbruhnil in se z večjo silo.

Kaj nastopi na Ogrskem sedaj, je težko prorokovati. Razmere so zelo komplicirane. Na eni strani je postala volilna reforma neizogibna potreba in za obseg te reforme se sedaj bje najhujši boj med interesiranimi skupinami. Notranji minister v Fejerváryjevem kabinetu, Kristoffy, je pred nekaj dnevi napisal v «N. Fr. Presse», da državnopravna gesla neodvisne stranke niso najvažnejše vprašanje, temveč obupne socialne razmere, ki preženo vsako leto 100.000 ogrskih državljanov preko morja in enako število v smrt za jetiko. Volilna reforma podeli novo smer politiki, ki se je doslej gibala okrog praznih državnopravnih fraz. Ogrski parlament je brez vseh stikov z modernimi zahtevami in strujami in predstavlja le ogrsko plemstvo in uradništvo.

Volilna reforma okrepi ogrski parlament in uvede vanj moderne socialne smeri. Vsak napredek na Ogrskem nujno vede k prebujenju nemadžarskih narodov in sledili bodo narodnostni boji po avstrijskem vzorcu.

Dualistična oblika, ki veže avstrijsko in ogrsko državo v skupno monarhijo s skupno vojsko in skupnim vnanjim zastopstvom, se je preživela in je nevzdržljiva. Pametna politika mora gledati, da pripravi tla za prenovitev razmerja med obema državama; v to svrhu pa je treba sprave med narodi in parlamentoma.

Avstrija, predvsem pa delavstvo je močno interesirano na tem, da se na Ogrskem uvede enaka volilna pravica in da pridejo na površje drugi interesi kot veleposestnikov in peštanskih borzijanec. Gre se za važne stvari: ne le za Ogrce, temveč tudi za nas, za našo gospodarsko in politično bodočnost.

V imenu carja . . .

V imenu krvavega batjuške je bilo 1. 1908 izvršenih — po ruski uradni statistiki — 2589 smrtnih obsodb. Tretja дума, reakcionarna do kosti, se ne bo mogla odtegniti vtisku krvave številke in konservativni ljudje, stebri sedanje vlade, napoveduje obračun z groznim pokoljem. Stud nad brezprimerno in nezaslišano krvoločnostjo carjeve vlade jih je dovedel do tega, da bodo predlagali odpravo smrtne kazni. Najzvestejši hlupci zapuščajo s krvjo oškropljenega carja: ostaja mu edini veren prijatelj in tovariš — rabelj.

Boj za svobodo, boj za ljudske pravice terja povsod svoje žrtve, in ni ga naroda, ne dežele, ki ne bi imela svojih mučnikov za svobodo. Toda v takih množicah, ki so bili navdušeni idealisti morjeni nikjer drugod kot na Ruskem; ruski car je v tem oziru prekosil despote vsega sveta.

Časih so zagovorniki carjevi hoteli ločiti osebo carjevo od sistema in predstavljali so Miklavža II. kot duševnega slabiča, ki je plem svojih svetovalcev in informatorjev, pripovedovali so, da je popolnoma nepoučen in da so mu vsa grozodejstva njegovih pomagačev prikrita. Toda odkar je revolucionar Burcev začel objavljati «Dnevnik za carja», je dokazano, da je Miklavž II. duša vladajočega policijskega sistema, kamor prihajajo vsa poročila policijskih špijonomov in odkoder izhajajo vse direktive. Miklavž II. je pred vsem svetom osebno odgovoren za težke zločine, ki jih proizvaja njegova vlada in zgodovina bode z gnusom in sramoto obvila spomin tega kronanega morilca.

Kdaj bode konec trpljenja ruskega naroda, kdaj se narod osvobodí carizma, ki mu pije srčno kri? Dolgo življenje okrvavljenemu ruskem absolutizmu pač ni usojeno: rabelj, najzvestejši carjev kompanjon, hkrati najboljši agitator proti nečloveškemu sistemu.

Stavka na Švedskem.

S švedskega bojišča prinaša «Frankfurter Zeitung» sledeče objektivno poročilo: Pogajanja za poravnavo švedske stavke so pretrgana, ker se sprava ni dala doseči. Spravni poizkus se je izjalovil, boj traja dalje, kajti dolžnost in odločnost, ki je od prvega početka napolnjevala delavstvo, se ni prav nič polegla in upadla. Generalne stavke seveda ni več. Polovica delavcev se je že pred štirinajstimi dnevi po doseženem sporazumu z delodajalci, vrnila na delo, in le druga polovica nada-

ljuje kolosalni boj. Toda vsakemu vestnemu opazovalcu švedskih dogodkov je znano, da stavka baš jedro delavske armade, organizirani industrijski delavci, približno 160.000 po številu. — Teden dni so se pogajali s svojim sovražnikom, s švedsko zvezo delodajalcev. Znano je, da je vlada kajpozno prevzela vlogo posredovalca v tem konfliktu. Žal, da se vladnemu zastopniku ni posrečilo doseči sprave. Če iščemo vzroke, se ne da tajiti, da je zveza delodajalcev, ki je od vsega početka igrala silno klavno vlogo, zakrivila izvolitev pogajanj. Od svojega brezobzirnega nastopanja proti delavstvu tudi sedaj ni popustila in prisvajala si je pravico, da izključuje delavce po svoji volji. Delavci seveda teh pogojev niso mogli sprejeti. Vpraša se: kaj sedaj? Delavci imajo trdno voljo, da se vojskujejo dalje. Dosedanje prevdarno yodstvo stavke je najzanesljivejši porok, da bi ne nadaljevali brezkoristnega boja, če bi ne imeli utemeljenega upanja na vspeh. Prihodnje dni se vrši konferenca zaupnikov vseh deželnih organizacij; udeležili se je bodo zastopniki iz Norveške, Danske in Finske, da se uredi vprašanje bojnih podpor. Nadaljevanje stavke bo zasekalo Švedski težke rane, in že sedaj znaša izguba na milijone. Na posredovanje švedske vlade po vsem dosedanjem sodeč ni mnogo računati. V poštev prihaja le še švedsko ljudstvo zastopstvo, državni zbor; upati je, da se le-ta spomni svojih dolžnosti napram deželi. — Tako piše meščanski list. Švedski proletarijat bo uspešno izvojeval započete boje, in podjetniki so lahko zagotovljeni, da se je njihov perfidni atentat na koalicijsko pravico in na organizacije delavstva temeljito ponesrečil. Zgostile so se vrste proletarskih organizacij, složnejše, razredno zavednejše in bojevitejše je švedsko delavstvo kot kdaj prej.

Sodrug! Mali kmetje!

Volite jutri vsi kot en mož kandidate, ki jih priporoča socialno-demokratska stranka:

Za Tolminsko:

Ivan Ambrožič

zidar in posestnik v Otaležu

dr. Henrik Tuma

odvetnik v Gorici.

Za gorisko okolico:

Anton Vrčon

mali posestnik in trgovec, Škrilje-Dobravlje

Andrej Perko od Andreja

mali posestnik v Podgori

dr. Henrik Tuma

odvetnik v Gorici.

Za Kras:

Josip Gabrovec

železničar in posestnik v Šempolaju

dr. Henrik Tuma

odvetnik v Gorici.

V Gorici, 1. oktobra 1909.

Deželna organizacija jugoslovanske socialno-demokratske stranke v Gorici.

Wahrmundova afera.

Znano je še, da je bil profesor Wahrmund svoj čas premeščen iz Inomosta v Prago, samo da je bilo klerikalcem ustreženo; na praški univerzi poučuje cerkveno pravo drug profesor, tako da po novem profesorju iste discipline ni bilo prave potrebe. Prvo leto Wahrmund sploh ni predaval, užival je prisilni dopust; letos je oznanil predavanja iz cerkvenega prava, toda naučno ministertvo je odreklo njegovemu predavanju dovoljenje. Preden je naučna uprava na tako očitni način pogazila zakon, je bil Wahrmund povabljen k Bienerthu in Stürgkhu, in tadva sta ga na vse načine obdelovala, da bi nadalje vžival dopust. Toda pogumni mož se ni udal in je vztrajal na svoji pravici in na uradni dolžnosti.

Motivacija tega najnovejšega vladnega nasilja je tako nesmiselna in za lase privlečena, da človek obupuje nad pametjo naučnega ministra. Ministertvo se izgovarja z nepotrebnostjo Wahrmundovega predavanja; toda to vlado prav nič ne briga. Naučni minister ima samo preiskati, če je profesor opravičen do predavanj in če se predavanja gib-

ljeje v okvirju njegovega predmeta; v Wahrmundovem slučaju v vsem tem ni niti najmanjšega dvoma. Wahrmund jo redni profesor cerkvenega prava, torej sme in celo mora predavati o cerkvenem pravu.

Ta najnovejša Wahrmundova afera, da šef naučne uprave ovira pogumnega znanstvenika v izvrševanju njegove uradne dolžnosti, je taka eklatantna kržitev zakona, taka zlohotna persekucija, da si hujše misliti ni mogoče. Da se je zgodila, je zasluga «liberalnega» grofa Stürgkha, ki je svoj «liberalizem» ovekovečil z zapiranjem «svobodnih šol». Ta tipični liberallec ne zamudi nobene prilike, da bi se ne izkazal klerikalcem kot poslušno orodje: preden sprožijo svoje želje, jim jih uresničene in izpeljane prezentira. Meščanska javnost, ki ji je minister Stürgkh zasolil tako zaušnico, bo zaušnico mirno vtaknila v žep; dr. Tavčar bo še naprej hodil po deželi oznanjat, kako pameten in objektivon mož je Stürgkh, nemške «liberalne» stranke pa bodo še nadalje tlačile te znanstveni vladi.

Sodrug! somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne kavarne in brivnice, kjer je na razpolago vase glasilo. . . Agitirajte povsod za „Rdeči Prapor“!

Domače vesti.

— H₂O — pripravljalnica za magistratno sinekurico. Kakor smo napovedali, se je zgodilo. Občinski svet je v vsej tihoti imenoval za funkcionarje pri novi mestni zastavljalnici nekaj štreberčkov od H₂O, ne glede na to, če imajo za ta posel kaj sposobljenosti in brez ozira, če je kaj poklicanejših prosilcev. Ves razpis novih mest se je izkazal, kakor smo napovedali, kot sramežljiva formalnost. — Za Ribnikarjem je zlezal v mestno službico Škrilj i. t. d. Narodna «delavska» organizacija je le nekaka pripravljalnica za prosta mesta na magistratu; «močna» je ravno toliko, da magistrat ne prihaja v zadrego pri imenovanjih. Ko bodo službice enkrat napolnjene in ko bodo vsi ti narodni «delavci» preskrbljeni, bo namen organizacije dovršen in organizacije bo konec — čisto po programu.

— «Vsa oblast je od boga,» tako deklamirajo naši klerikalni glumači. Seveda le tedaj je oblast od boga, če vleče z njimi za eno vrv. Če jim pa odpove svojo službo in gre svoja pota ne glede na klerikalne kletve, pa je koj po njeni avtoriteti in božji podlagi, in klerikalni principali nimajo bolj vročega hrepenenja, kot da bi jo zlodej prejkoprej vzeli. Lep vzgled daje francoska republika. Dokler je v svojih mejah trpela tolpe politikujočih menihov in je odpirala farjem državno kaso, so klerikalci njeno avtoriteto priznavali. Odkar pa je klostrske parasite spodila čez mejo in odkar ne krmi več farških malh, je te avtoritete naenkrat konec, kot da bi jo kakra vzela! Škofje in kaplanje javno hujskajo proti postavam in državnim napravam. Prav te dni so vsi francoski škofje izdali pastirski list, v katerem pozivajo francoske starše, da naj ne pošiljajo svojih otrok v javne nevtralne šole, temveč v klerikalne. Dalje prepoveduje pastirski list nekatere učne knjige, ki so na javnih solah uvedene. Skratka: cerkvena avtoriteta revoltira proti državnim avtoriteti. In vendar sta obe od — boga. Kdor more, naj razume!

— Najetje mestnega posojila. V zadnji občinski seji je v imenu personalno-pravnega in finančnega odseka poročal g. Milohnjoja o županovem dopisu glede najetja mestnega posojila. Poročevalc je predlagal:

1. Za izvršitev kanalizacije se najemi posojilo 500.000 K. 2. Razširjenje obrežja naj se za sedaj še opusti. 3. Za nove mostove se najemi posojilo 200.000 K; 4. Za stavbo obrtne šole se najemi posojilo 70.000 K; upati je, da bo vsaj 250.000 K prispeval deželni zbor. 5. Za prispevek k zgradbi podvoza na Martinovi ceti se najemi posojilo 103.200 kron. 6. Glede liceja predlagala odseka, naj se že zdaj sezida cel trakt, ker bo to ceneje in predlagata, da se najemi posojilo 120.000 K. 7. Odseka priporočata tudi najetje posojila za železnico na Gradu ter za razne naprave na Gradu. 8. Posojila za stavbo poletnega gledališča odseka ne moreta priporočati. 9. Za stavbo novega rotožva naj se najame 800.000 K.

Celotno bo torej treba najeti posojila okoli treh milijonov kron, in sicer za najvišjo obrestno mero 4½%. Pokritje: 27.000 K, ki bi jih moralo mesto plačevati od odpusčenega državnega posojila 900.000 K, kanalizacijske pristojbine za 60.000 kron, dohodki železnice na Gradu okrog 4000 kron, najemščina restavracije na Gradu 2000 K. Primanjkljaja je torej okrog 42.000 K. Posojilo se bo torej amortiziralo s 5%, doklado. Delnih zadolžnic, ki jih nasvetuje župan, odseka ne moreta priporočati. — Vsi predlogi obeh odsekov so bili sprejeti. Občinski svet je torej nekoliko obstrigel prešerni

Imate li bolečine?

Rvmatične, protinske, glavobol, zobobol? Ali ste jih dobili vsled prepiha, ali prehlada? Poskusite vendar boi hladci, zdravilni, krepilni Fellerjev fluid z znamko «Elsafluid». Ta je res dober! To ni samo reklama! Tucat za poskušnjo 5 kron franko. Izdelovalec le lekarnar Feller v Stubici, Elsin trg št. 225 (Hrvasko).

županov načrt. Nesmiselna in lahkomišelná potrata občinskega denarja pa se nam zdi zgradba žične železnice in restavracije na Gradu. Vsi ti načrti z ljubljanskim Gradom nimajo prav nobene finančne prihodnosti in naj magistratni gospodje ugibajo kakorkoli. Če si jih mestna občina nakoplje na glavo, ji bodo obviseli na vratu in bodo žrli proračun brez konca. V času, ko Ljubljana nima niti ene meščanske šole, ko je sistem cestne železnice tako nepopoln, da je promet minimalen, železnica pa v večnem deficitu, je naravnost nerazumljivo razsipavanje občinskega denarja za razne restavracijske zgradbe. Zadeva delavskih hiš, s tolikim hrupom napovedana, se še dosedaj ni ganila z mrtve točke, in že šume občinskim gospodarjem razni nepotrebni, ali pa vsaj nenujni načrti po glavi.

— **Potres.** Včeraj ob 11. uri dopoldne je bilo čutili dva močna, več sekund trajajoča potresna sunka, ki sta prebivalstvo precej preplašila; zlasti višje zgradbe so se prav neprijetno zazibale, v zidovju je hresčalo, ponekod so se ustavile ure. Škode potres v Ljubljani ni napravil. Enaka poročila prihajajo iz raznih krajev na Kranjskem, Štajerskem in Hrvaškem ter iz Primorja. V Zagrebu je odletel z dimnikov omet in porušili so se na mnogih poslopjih nazidki. Tudi v Gradcu so čutili močnejše sunke; v geološkem inštitutu je potres napravil obilo škod, sicer so le nekatere strehe neznatno poškodovane.

— **Iz Zagorja ob Savi.** Tomo Koprive izjavlja, da posojilnica ni nikomur zaradi volitev posojila.

— **Usoda vajencev.** V tržaški bolnici je umrl petnajstletni pekovski vajenec Josip Žvic, ki ga je njegov gospodar z debelim železnim drogom s tako silo udaril po trebuhu, da mu je počilo črevo na dveh mestih. Bestijo so izročili deželnemu sodišču. — Kaj pomaga vse delavsko varstvo, če nastopi šele tedaj, ko je delavec pohabljen ali pa že mrtev?

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah

"Rdeči Prapor"

Iz stranke.

o **Greta pri Trstu.** Odbor krajne organizacije jugoslovanske soc.-dem. stranke na Greti pri Trstu, ima v torek 12. t. m. zelo važno sejo. Odborniki so naprošeni, da se te seje gotovo udeležijo.

Shodi.

Ljudski shod v Zagorju ob Savi bo v nedeljo, dne 10. t. m. ob 3. uri popoldne na vrtu g. Mihelčiča.

Javni železničarski shod, bo v torek, dne 12. oktobra ob pol 8. zvečer v areni Narodnega doma. Dnevni red: 1. Protest proti nameravanemu atentatu na pravice železničarjev. 2. Sklepi k prvi točki.

Zadnje vesti.

Lex Axmann. Dunaj, 8. oktobra. V današnji seji deželnega zbora je namestnik Kie l m a n s e g g izjavil, da vlada iz istih razlogov ne more predložiti lex Axmann v cesarsko sankcijo, kakor ni svoj čas predložila lex Kolisko. Krščanski socialci so se nad tem odgovorom vlade zelo razburjali. Nato je zbornica odkazala vse narodnostne predloge posebnemu odseku.

Dunaj, 8. oktobra. Deželni zbor je nujnim potom sprejel predlog dr. Luegerja za ugotovitev nemškega učnega jezika na nižjeavstrijskih učiteljskih. Debata je bila zelo voharna in je došlo do ponovnih kralavov med kršč. socialisti, nem. nacionalci in soc. demokrati.

Dunaj, 9. oktobra. Danes popoldne se na dunajskem rotovžu vrši v zadevi lex Axman konferenca vseh nemških meščanskih strank državnega zbora; konferenci bodo prisostvovali tudi zastopniki onih deželnih zborov, ki so sprejeli enake zakone.

Poplave na Koroškem. Celovec, 8. oktobra. Vsled nalivov zadnjih dni so po vsem Koroškem nastale silne povodnji. Krka je odnesla 10 mostov, poškodovala ceste in bregove, da je v gorenji krški dolini promet pretrgan.

Kriza v štajerskem deželnem zboru. Gradec, 8. oktobra. Vled ravnjanja nemških poslancev, ki so v zadnji seji ob čitanju slovenske interpelacije demonstrativno zapustili dvorano, je izbruhnila kriza. Deželni glavar je v tem postopanju videl nezaupnico in je hotel izvajati konsekvence. Po posredovanju ces. namestnika in naučnega ministra in po polni retiradi nemških meščanskih poslancev je glavar začasno umaknil svoje demisijsko. — Prihodna seja bo torek.

Srbsko žalovanje ob obletnici aneksije. Belgrad, 8. oktobra. Ob obletnici aneksije so sklicali dijaki shod, ki se ga je udeležilo nad 10.000 oseb; shod je protestiral proti aneksiji in izjavil, da jd Herceg-Bosna slejkoprej srbska dežela. — Vse prodajalne so bile zaprte, hiše v žalnih zastavah. Vsi dnevniki, izimši «Pravdo», so izšli črno obrobljeni. Zalna seja belgrajskega občinskega sveta je vsled vladne intervencije izostala.

Wahrmundova afera. Dunaj, 9. oktobra. Naučni minister Stürgkh, ki porablja uradno

časopisje kaj izdatno v reklamne namene za svojo osebo, se do danes ni podal nobenega pojasnila in nobene izjave o svojem nečudenem preganjanju prof. Wahrmunda.

Praga, 9. oktobra. Včeraj je imel profesorski zbor pravne fakultete konferenco, na kateri je soglasno protestiral proti šikaniranju prof. Wahrmunda. Profesorski zbor zahteva od naučnega ministra, da ne ovira Wahrmunda v izvrševanju njegovega poklica.

Dunaj, 9. oktobra. Danes bo upravno sodišče sklepalo o pritožbi prof. Wahrmunda proti odlokom naučnega ministrstva, s katerimi mu je slednje zabranilo predavanja in seminar v poletnem tečaju 1909.

Ogrska kriza. Dunaj, 8. oktobra. V današnji petčetrturi avdienci ogrskega ministrskega predsednika Wekerleja se ni padla odločitev glede ogrske krize. Cesar si je odločitev pridržal za bližnji čas, dotlej pa je naprosil sedanje ministre, da vztrajajo na svojih mestih.

Finski konflikt. Helsingfors, 8. oktobra. Finski konflikt zadobiva zmerom resnejši značaj. Brezobzirni in protiustavni nastop ruske vlade v zadevi vojaškega vprašanja je pognal celo starofinsko stranko v opozicijo. Vsi finski senatorji so sklenili svoj odstop, ker smatrajo, da je v vojaškem vprašanju opravičen slepati edinole deželni zbor.

Klofáč pred častnim sodom. Praga, 9. oktobra. Urednik «Samostatnosti» je tožil Klofáča pred častnim sodom češkega časnikarskega društva zaradi žaljenja časti. Častni sod je Klofáča izključil iz društva.

Univerza v Trstu.

Dalje.

Ni samo narodna vzgoja, ni samo naše slovensko narečje merodajno. Naši ljudje morajo postati predvsem dobri delavci v vseh strokah dela, naši ljudje morajo biti moderno šolani in morajo biti dobro vešč jezikov obeh naših sosedov in še tudi hrvaščine. V malo urah preleti brzovlak slovenske pokrajine! — Tudi človek iz mase, delavec mora znati te jezike. Vsi nimajo prostora na slovenski zemlji, ki se na njej rode in kruh je prvo. Tudi v domovini bo Nemeč, bo Lah konkuriral; prihajala bosta iz dobre novodobne šole. Novodobna agrarna veda in tehnika, ki podpira kmetijo, stvarja delavce, ki petkrat toliko iz zemlje pridobivajo kakor sedanji kmet. Kmeta ne bo treba toliko; že zdaj ga je na Nemškem in v drugih tehnično razvitih državah komaj 35—38% vsega prebivalstva. Kmet daje in bode oddajal desti ljudi v obrtne struje. Kruh kulija ni dober. V Ameriki živeči Slovenci bodo povedali, kako je delo kulija trdo, kako jemlje mozek telesnih in duševnih moči. Samo na slovensko ozemlje, ali celo na Ljubljano kot nebesa na zemlji, se Slovenec ne bo mogel opirati, Slovenec bo moral delati na to, da si pridobi trdna tla na vsem slovanskem jugu, ker je mej Jugoslovani še najbolj obrtno izomikan — in je v laški in nemški soli pridobil toliko nauka, da bi lahko bil dober kvas v gospodarski organizaciji na slovanskem jugu, ki ima še priti. In vsaj ne bomo Nemcem, Lahom in Madjarom prepuščali profitov, ki jih daje obrtno delo na slovanskem jugu!

In ni daleč čas, v katerem bodo mase postale merodajne in te ne bodo videle v kultivaciji narodnosti viška življenja; dobro živeti bodo hotele sicer na lastni zemlji, ali pošiljale bodo svoje otroke za kruhom in naukom tudi po drugem svetu. — Slov. delavec bo gledal dalje kakor v Ljubljano in tudi drugi bodoči Slovenec, in to bo lahko storil; ob važnem morju živi, v Trstu ima veliko mesto svetovnega značaja in v njem nauk za vse, kar mu treba za pridobitev zmožnosti dobrega delavca v vsaki stroki dela.

Ako pogledam v Trst, se mi laška univerza, in bodi po starem uravnana, ne zdi nič nevarna Slovencem. Kaka nevarnost so bile dozdej nemške univerze v Gradcu in na Dunaju? Res, dosti nemčevanja se je privleklo v naše kraje po uradnistvu in srednješolskih učiteljih, ker smo Slovenci le študirali za lemenat, naši meščanski otroci pa se niso radi učili, ali pa so bili otroci nemških staršev. Šele Knaftove štipendije so omogočile slov. fantu pot na univerzo in naposled je le zmagal slovenski element na Primorskem, Kranjskem in bode tudi na Štajerskem in ti pionirji za utrditev slovenske narodnosti so bili učenci nemških univerz. Stoletja ni imel Slovenec svoje univerze, vladali so ga doma nemško izrejeni uradniki in duhovniki, prestal je to dobo. Mesta na slovanskem Štajerskem je ponemčil ta uradnik in učitelj; nemčilo pa je kmeta in meščana tudi to, da sta Nemeč in Slovenec v obmejnih krajih v gospodarskih zvezah. In tako Lah in Slovenec. Sedaj le to

slednje zadržuje uspehov slovenskih rojakov v pridobivanju domovini odtujenih rojakov domov. Ako bi bili štajerski Slovenci dobri novodobni obrtni in kmetski delavci kakor Nemci, bi ne tarnali, da izgubljajo ob mejah zemljo in ljudstvo.

Ako bi bila laška univerza v Trstu, bi bilo na tej prav živahno življenje. Slovenski in hrvaški fantje bi napolnili dvorane te univerze in kakor danes naši fantje, ki se uče na univerzah v Gradcu in na Dunaju, bi ostajali zvesti svojemu narodu, gospodovali bi pa oni v auli univeze, ker bi jih bilo veliko več kakor Italijanov. In kaj bi bilo škode, ako se ti fantje igraje naučijo dobro italijanskega in hrvaškega jezika? Znajo potem štiri jezike, ker nemščino mora vsak slovenski srednješolec itak znati. Ti fantje bi, ko dodelajo univerzo v Trstu, preplavili vsa krušna mesta, ubogi Lah, ki bi znal le en jezik, bi ne mogel z njimi konkurirati! — Lah je nemaren v naučenju tujih jezikov, Slovenec se jih nauči od začasne ljubice.

Konec prih.

H. Suttner

Ljubljana :: Mesni trg

razpošila ure, zlatino in srebrnino na vse kraje sveta, obrnite se zanesljivo na domačo slovensko trdko. — Veliki novi cenik zastoj.

Novost: Ploščnata, tanka, prava nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6 kamnov, pokrovi ostanejo vedno beli, prav natančno 36 ur idoča K 4-50. — Srebrne ure od 6-K naprej. — Veletno jamstvo. Ako blago ne ugaja, se denar vrne nazaj. — Veržice s slov. trakovi: :: nikelnasta K 1-20, srebrna K 5.— ::

Iščem dva ali t. l.

trgovske pomočnike

oziroma

2-1

trgovsko pomočnico

ki imajo veselje do službovanja v konsumnih društvih. Vse drugo po dogovoru.

Anton Kristan, Šelenburgova ulica 6/II.

Redka priložnost!

Kupil sem od tovarne,

ki jo je uničil požar, celo zalogo, krasnih, težkih 2-1

flanelnih posteljnih odev

v vseh najnovejših in najkrasnejših vzorcih, ki imajo čisto neznačajne, komaj vidne madeže od vode in pošiljam 3 kose za 9 K. Odeje so za vsako boljše družino za pokrivanje postelj in oseb in so jako tople in mehke. OTON BEKERA, c. kr. fin. nadstražnik v p. v Náchodu na Češkem.

Proda se nova

enonadstropna hiša

udobno zgrajena, s tremi stanovanji in velikim lepim vrtom. Ista se nahaja na jako mirnem kraju v neposredni bližini Ljubljane.

Več pove upravništvo tega lista.

3-2

Kavarna

'Unione' v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

se priporoča.

Restavracija 'International'

v Ljubljani, ob Resljevi cesti št. 22 v bližini južnega kolodvora se priporoča. Točijo se pristna vina in izborna sveže pivo.

Gorka in mrzla jedila. Na razpolago je lep sončnat vrt in salon. Kegljišče.

Postrežba točna. Cene zmerne.

Na obilen poset vabi Marija Petrič

21-10

restavraterka.

Najboljši češki nakupni vir.

Ceno posteljno perje.

1 kg sivoga puljenega 2 K, bolj-
šega 2 K 40 h; polbelega 2 K 80 h;
belega 4 K; belega, pihanega 5 K
10 h; 1 kg vefefinega, snožnobe-
lega puljenega 6 K 40 h, 8 K;
1 kg puha, sivoga 6 K, 7 K; be-
lega, finega 10 K; najfinejši prsni
12 K puh Kdor vzame 5 kg dobi franko.

Izgotovljene postelje

z gostonitega, rdečega, modrega, belega ali rmenega nan-
kinga, pernica, 180 cm dolga, 116 cm široka, z dvama zgla-
vnikoma, vsak 80 cm dolg, 58 cm širok, napolnjen z novim,
sivim, jako stanovitnim puhastim posteljnim perjem 16 K;
napolnjen 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K,
14 K, 16 K; zglavnice 3 K, 3 K 50 h, 4 K. Razpošiljanje po
povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je vzeti nazaj ali
zamenjati franko. Za neugajajoče se povrne denar.

S. Benisch, Deschenitz št. 758, Češki les
(Böhmerwald). — Ceniki zastoj in franko. 15—6

AUSTRO AMERICANA
LUBSK NEW YORK
Potniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na **Simona Hmeleba**
v Ljubljani Kolobvarška ulica št. 11
Kotvorilna Pijavčeva ulica št. 11

Modna trgovina.
P. MAGDIĆ
Ljubljana
nasproti glavni pošti

priporoča: 35—24

vse modne in nakitne predmete, potrebščine
za krojače in šivilje, damsko perilo, bluze,
hišne halje, spodnja krila, narodne vezenine,
:: zastave, trakove in znake. ::

Klobuke za dame in deklice.

Potrebščine za modistinje.

Popravljanje damskih klobukov.

Posebni oddelek
: za gospode ;

Vse vrste klobukov za gospode in otroke,
tkano barvasto in belo perilo, kravate, ro-
kavice in vse športne in toaletne predmete.

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora ravno došle jesenske in zimske obleke, povrhnike, dežne
plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcijska za dame in deklice.

Konfekcijska trgovina
v Ljubljani
— A. Lukič
Pred škofijo št. 19.

Ustanovljena 1847. 52—36 Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-
sposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d.
Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Našim rodbinam priporočamo
Kolinsko cikorijo!

Kupujte
šolske potrebščine
le v trgovini s papirjem
Ivan Vrečko
Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.
Zaradi preselitve 10% popusta.

Svoji k svojim!
Lud. Černe
zlatar in trgovec z urami
ter zapriseženi sodnijski cenilec
Ljubljana, Wolfove ulice 3.
Izborna zaloga briljantnega blaga,
zlatnine, srebrnine in raznih ur.
Častna delavnica
za popravila in nova del a.
Cene najnižje. Solidna postrežba.

Ceniki zastoj in
poštne prosto!

Pozor!
Kdor želi imeti dobro
uro, naj jo zahteva z
znamko «Union», ker te
ure so najbolj trpežne in
natančne. Dobe se pri:
Fr. Čudnu
urarju in trgovcu
v Ljubljani
delničar in zastopnik
švicarskih tovarn
«Union» v Bielju in
Genovi. 40—26

Telefon št. 177 52—43

L. Tomažič
zaloga piva
v Spodnji Šiški pri Ljubljani.
Telefon št. 177

Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam
zagrebško in
: oško pivo :

Nicolo Coassini v Trstu
Via Cecilia št. 14

komisijska izvozna in uvozna trgovina z deželnimi pridelki
posebno z **zelenjavo, sadjem in vinom** (navadnim namiznim in naj-
finejšim vinom v steklenicah) **istrskim in furlanskim žganjem.**

Upravna pisarna za realitete na deželi in v mestu.
Projekte za kmetijska in gozdarska podjetja.

Največja zaloga, najboljša in najcenejša tvrdka za
naročevanje osir. nakupovanje!

Čopčev za pleskarje, sobne slikarje, sidarje, mizarje.
Lakov, pristnih angleških za vozove.
Emajlne preylake, pristne, v posodicah po 1/2, 1/4, 1/8,
in 1 kg. 104—91
Jantarjevo glazuro za pode. Edino trpežno in naj-
lepše mazilo za trde in mehke pode.
Voščila, štodilnega, brezbarvnega in barvastega za
pode; najcenejši in najboljši.
Rapidola, pripravljena za vsakovrstne prevlake.
Brunolina za barvanje naravnega lesa in pohištva.
Olje in mazilo za stroje; olje proti prahu.
Maščobo za usnje.
Oljnatih barv, priznani najboljših.
Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.
Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega
Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpežnega.
Glipsa, alabasterskega in štukaturnega.
Karbollinaja, najboljšega.
Fasadnih barv za apno.
Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudinskih.
Kleja za mizarje in sobne slikarje.
Vzorov za slikarje, najnovejših.

Ustanovljeno 1. 1892. **Adolf Hauptmann v Ljubljani** Ustanovljeno 1. 1892.
I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.